

ION ROȘIORU

pantumierul I

p o e z i e

 CORRECTBooks

ION ROȘIORU

PANTUMIERUL

I

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-544-4
978-606-599-545-1

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului, sub orice formă, este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

CUVÂNT LĂMURITOR.....	1
PANTUNURI ÎN DUH MALAEZ	3
PANTUMURI NOI DIN SATUL VECHI	62
JURNAL PANTUM.....	125
TRECUTUL AFECTIV SE PIERDE.....	172

CUVÂNT LĂMURITOR

Specie a poeziei cu formă fixă, nu atât de cunoscut ca sonetul, bunăoară, pantumul este de origine malaeză. În limba de bază el este cunoscut sub numele de pantoun, pantun sau pantûn și se constituie ca un catren format din două părți distincte: una descriptivă (pembayang) și o alta de ordin reflexiv (maksud), între cele două părți existînd o analogie revelatoare. Așadar, la început a fost pantunul și el cunoaște deopotrivă o formă mai amplă, rezultată din înlănțuirea mai multor piese avînd de la un capăt la altul aceleași două rime încrucișate. Versurile, de opt, zece și chiar mai multe silabe, se repetă în așa fel încât versurile al doilea și al patrulea din strofa precedentă devin primul și, respectiv, al treilea în strofa următoare. Ultimul vers al poemului este identic cu primul, amintind de rondel sau de cadril, acesta din urmă fiind, de fapt, o variantă modernă de pantum. Pantumul, cultivat din timpuri străvechi, exclusiv pe cale orală, de băștinașii din Sumatra, Bornéo, Malacca și mai ales Malaezia, a fost descoperit de romanticii europeni și el răspunde gustului lor pentru exotism și culoare locală. Grafia sub care s-a impus în Europa, se datorează unei mici erori de transcriere, literele „n” și „m” fiind ușor de confundat. Forma pantoum apare grafiată ca atare într-un manuscris al lui Victor Hugo, manuscris care va deveni *Les Orientales* (1829). Istoria literară europeană îl reține, prin urmă, pe celebrul romantic francez ca pe aclimatizatorul norocos al speciei poetice ce va face carieră pe continentul nostru ca și pe cel american. Realitatea este că Victor Hugo nu făcuse altceva decât să preia și să traducă respectivul pantum în proză după o versiune intermediară englezească, datorată lui William Mardsen și datînd din 1812. Grație notorietății sale de șef de școală romantică, Hugo va fi imitat la rândul său de Leconte de Lisle, Théodore de Banville, Edmond Haraucourt, Louisa Pène-Siefert, Théophile Gautier, Albert Glatigny, Charles Baudelaire, Paul Verlaine și așa mai departe până la nu mai puțin celebrii René Ghil, Jacques Jouet și Francis Lalanne. Pantumul rămîne în vogă pe tot parcursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea și continuă să fie cultivat cu frenezie chiar și în zilele noastre, așa cum o va dovedi *Antologia pantumului în literatura lumii*, carte pe care o vom încredința, în stranie românești, tiparului într-un timp foarte apropiat. Tot așa cum datorită notorietății haiku-ului din literatura japoneză, cercetătorii și poeții, respectiv cititorii lor, vor (re)descoperi tanka, specia din care s-a născut, prin sciziune, inegalabilul tristih ce străbate contagios și în toate sensurile întreaga lume actuală, în anii din urmă este adus în actualitate pantunul, respectiv hainteny-ul (corespondentul, oral și popular, al pantunului în spațiul malgaș al Madagascarului). De un mare succes se bucură, în acest sens, eseurile analitice, traduceri, clasificările tematice (din păcate deficitare pentru că iau în calcul doar primele două versuri) și culegerile avînd în centrul atenției lor pantunul malaez. Nu se poate face abstracție, la acest capitol al interculturalității, de numele și prestigiul unor Jean Paulhan, Gérard Voisset, François-René Daillie, Jaques Jouet, Maxianne Berger și mulți alți exploratori ai tezaurului, încă plin de surprize, al Orientului Îndepărtat.

Aflat în căutare de texte pe care să le traduc întru elaborarea unei ediții bilingve de poezie pentru copii și adolescenți (proiect finalizat prin cele două volume având drept titlu Etonnments / Subsemnul mirării), am fost frapat de muzicalitatea și de virtuozitatea cu care Paul Verlaine alcătuisese fascinantul și singurul său pantum cunoscut sub numele de Pantum négligé. Transpunerea în românește s-a dovedit destul de grea și s-a soldat, în cele din urmă, dintr-un condei, cu realizarea unei variante fanteziste. Microbul pantumului îmi fusese însă inoculat și de aproape două decenii continuă să lucreze în mine. Rezultatul « bolii » pantumistice îl constituie nu doar cele câteva sute de pantumuri traduse din literatura universală, ci și această antologie de autor, structurată în două volume și intitulată, prin analogie cu *Il canzoniere* al lui Francesco Petrarca (nu altfel a procedat Șerban Codrin când și-a adunat baladelele sale de factură villonescă în cartea botezată *Baladierul*), *Pantumierul*. Ar fi nedrept să nu amintesc faptul că respectiva culegere aci în discuție nu este și rodul unei competiții stimulative cu ilustrul și vulcanicul autor al Testamentului din Strada Nisipuri. Ne-am propus să elaborăm câte o carte care să cuprindă, în ideea că se va găsi o Șeherezadă să citească, în fiecare zi a anului calendaristic, o baladă, respectiv un pantum, 365/366 de piese care ne-au căutat cu lumânarea spre a regenera prin noi. În ceea ce mă privește, mulțumesc celor ce m-au susținut în demersul meu, în parte sinucigaș, în parte doar năstrușnic, și au făcut să apară o parte din piesele ce fac obiectul acestor două volume în revistele pe care le conduc: Nicolae Motoc (Tomis), Ovidiu Dunăreanu (Ex Ponto), Cassian Maria Spiridon (Poezia), George Vulturescu (Poesis), Marian Ruscu (Axioma), Lucian Mănăilescu (Fereastra), Marin Ifrim (Opinia), Mircea Dinutz (Pro Saeculum), Gheorghe Neagu (Oglinda literară), Al. Florin Țene (Agora literară), Nicolae Băciuț (Vatra Veche), Ștefan Doru Dăncuș (Singur). Costache Tudor (Agora), Gheorghe Dobre (Helis), Aurel Pop (Citadela), Ion Beldeanu (Bucovina literară), Ionuț Caragea (site-ul ASLRQ), Gabriel Mirea (site-ul Poeziile de lângă noi) etc.

Cartea demarează cu un grupaj de pantunuri în spirit malaez și se încheie cu un grupaj mult mai consistent de pantumuri (dicționarele nu exclud nici pluralul pantume) scrise în limba lui Baudelaire. Cu alte cuvinte, demersul elaborativ reface întreg traseul, cu o amplă buclă pe teren românesc, unde au excelat Cincinat Pavelescu, Barbu Fundoianu, Al.Terziman, Ioanid Romanescu, Geo Olteanu (respectiv cei care s-au exprimat în alte limbi ; Oskar Pastior, în germană, Anna de Noailles și, recent, Virginia Popescu, în franceză), parcurs de pantum de la originile medievale indoneziene până la limba care l-a încetățenit, ca pantoun berkait (în lanț), într-o Franță care a înțeles că și apa altor izvoare culturale poate fi revigorantă pentru un trup pe care l-a obosit propriul său narcisism ori orgoliul de a tot da celor din jur tonul.

Autorul

PANTUNURI ÎN DUH MALAEZ

I

De caniculă pe ramuri fructele se vestejesc.
Nici măcar în toiul nopții nu se-ntâmplă pic de boare.
Am pierdut orice nădejde că mi-i scris să te-ntâlnesc.
Dragostea mea pentru tine nicio soartă nu mai are.

II

Din nukul vechi la fine de Gustar

Cade întâia frunză vlăguită.

Am fost ca ea, grăbit și temerar,

Când i-am căzut iubirii în ispită.

III

Fântâna din Dorvaza este

Eterna vatră cu foc viu.

Cu tine ard într-o poveste

De dragoste cât o să fiu.

IV

E iarăși roșu-galben frunzișul de arin;
Hieraticile ramuri aruncă bani în apă.
Iubito, mă apropii de ultimul suspin
Cu chipul tău aievea sub fiecare pleoapă.

V

Doar în amurg lumina de la soare
Se tupilează retrospectiv pe sub nuci.
La fel ți se întoarnă gândul oare
Când ceva mai departe de mine te duci?

VI

Țăranii pe arșița-n toI
Taie pepeni păstrați în fântână.
Puternică setea iubirii din noi
Unul spre altul ne mână.

VII

Adeseori un codru-ntreg se-aprinde
De la lentila pierdută în iarba uscată.
De ochii mei în care-atâta jind e
Nu te-ai simțit nicicând incendiată?

VIII

Nici chiar în ceainic nu dispare
Mireasma florilor de tei.
Orice iubire-i trecătoare,
Nu însă și cenușa ei.

IX

Urmare-a ploilor cu soare

Fructele-n pomi se pasmogesc.

Câți or să se urască oare

Din cei ce astăzi se iubesc?

X

Se-ncearcă vijelia-n nuc

Ca într-o pânză-n plină mare.

Cu ea-n curând o să mă duc

Acolo unde moartea moare!

XI

Apele peste malul străvechi vor sporî
Chemate de peştii de bronz ai fântâni,
Aşa cum şi tu vei veni într-o unică zi
Alături de mine în pacea adâncă-a țăranii!

Pantumuri în spirit occidental

1

În casa cu obloane trase a stat cândva iubita mea.
Deasupra porții mai veghează și astăzi vișinul uscat.
În seara despărțirii noastre n-am înțeles de ce plângea.
În zorii zilei următoare aveam să plec de tot din sat.

Deasupra porții mai veghează și astăzi vișinul uscat.
Pânze de paingi țin azi locul perdelelor de catifea...
În zorii zilei următoare aveam să plec de tot din sat.
Destinul nostru-a fost identic cu cel din ceașca de cafea.

Pânze de paingi țin azi locul perdelelor de catifea.
Fântâna veche din grădină de ani și ani s-a colmatat.
Destinul nostru-a fost identic cu cel din ceașca de cafea
În noaptea-n care luna plină să mai apună a uitat.

Fântâna veche din grădină de ani și ani s-a colmatat.
Prispa de lemn e povârnită și carii macină în ea.
În noaptea-n care luna plină să mai apună a uitat.
În casa cu obloane trase a stat cândva iubita mea!

2

Pacea și liniștea de astăzi sunt semnul spaimei viitoare.
Tânjesc amarnic după timpul reglat să curgă uniform.
Până și cea mai scurtă noapte nesăbuit de lungă-mi pare.
Posed o casă bântuită în care doar arare-adorm.

Tânjesc amarnic după timpul reglat să curgă uniform.
În merii dulci odinioară atârnă merele amare.
Posed o casă bântuită în care doar arare-adorm.
Auroralami bucurie e vespérala supărare.

În merii dulci odinioară atârnă merele amare.
Filtrându-mi cerul prin lentile de lacrimi pot vedea enorm.
Auroralami bucurie e vespérala supărare.
În hornul oblic vântul toamnei se tânguie astmatiform.

Filtrându-mi cerul prin lentile de lacrimi pot vedea enorm.
Îmi acroșează nostalgia stoluri de păsări migratoare.
În hornul oblic vântul toamnei se tânguie astmatiform.
Pacea și liniștea de astăzi sunt semnul spaimei viitoare!

3

Și n-am mai regăsit pădurea oricât m-am adâncit în ea.
Frustrat misterul se lăsase de forța-i hipnotizatoare.
Izvorul care altădată să curgă nu mai prididea
Se retrăsese sub o stâncă, sătul de-atâta așteptare.

Frustrat misterul se lăsase de forța-i hipnotizatoare.
Vâscu-n gârnețe se uscaser și umbra verde se rărea.
Se retrăsese sub o stâncă, sătul de-atâta așteptare
Sihastrul care altădată ieșise blând în calea mea.

Vâscu-n gârnețe se uscaser și umbra verde se rărea.
Nemaistrivită de copite crescuse iarbă pe cărare.
Sihastrul care altădată ieșise blând în calea mea
Își strămutase-n stele limpezi prezența-i proteguitoare.

Nemaistrivită de copite crescuse iarbă pe cărare
Sau poate deformam eu totul căci tata din peisaj lipsea:
Își strămutase-n stele limpezi prezența-i proteguitoare
Și n-am mai regăsit pădurea oricât m-am adâncit în ea!